

Nowe życie w łączności z Chrystusem zmartwychwstałym w świetle Listu do Kolosan

W Liście do Kolosan można wyróżnić dwie części: dogmatyczną (1,15-2,23) i moralną (3,1-4,6). W tej drugiej części zawarta jest ogólna zasada moralności chrześcijańskiej, która dotyczy obowiązku nowego życia w Chrystusie. Już we wstępie do listu Paweł pisze: „Z radością dziękujcie Ojcu, który was uzdolnił do uczestnictwa w dziele świętych w światłości. On uwolnił nas spod władzy ciemności i przeniósł do królestwa swego umiłowanego Syna, w którym mamy odkupienie – odpuszczenie grzechów” (1,11b-14). Przed odkupieniem człowiek był pod władzą ciemności, czyli szatana. Chodzi tu o przeciwieństwo boskiej sfery światła (por. Łk 22,53; Dz 26,18; 2 Kor 6,14 n; Ef 2,2; 6,12).

Pozytywną stroną odkupienia jako całkowitego, niezasłużonego wybawienia z niewoli demonicznych sił ciemności, jest przeniesienie do „królestwa umiłowanego Syna” (Kol 1,13b). Najważniejszym skutkiem odkupienia jest odpuszczenie grzechów (w. 14). Chodzi o generalne odpuszczenie grzechów w Synu Bożym¹. W tej perspektywie autor zachęca do życia w łączności z Chrystusem zmartwychwstałym. Warto zwrócić uwagę na uzasadnienie konieczności takiego życia, co jest aktualne również w czasach współczesnych.

1. Uzasadnienie nowego życia

Życie chrześcijanina ma być upodobnieniem się do Chrystusa zmartwychwstałego. W Kol 3,1-4 następuje przejście od części doktrynalnej listu do parenetycznej. Autor stara się skłonić adresatów, aby skierowali swoje zainteresowanie na rzeczywistość zbawczą. W nowym stylu życia trzeba szukać tego, co jest zgodne ze stanem, w jakim przebywa Chrystus chwalebny. „Jeśliście więc razem z Chrystusem powstałi z martwych, szukajcie tego, co w górze, gdzie przebywa Chrystus zasiadając po prawicy Boga. Dążcie do tego, co w górze, nie do tego, co na ziemi” (w. 1 n). Rozgraniczenie tego, „co w górze”, od tego, „co na ziemi”, stanowi nawiązanie do błędnych poglądów, które były propagowane wśród Kolosan². Zakaz dążenia do tego, „co na ziemi” (w. 2b) jest przestrożą przed myśleniem grzesznym, przeciwnym powołaniu Bożemu i dążeniu do niebieskiej ojczyzny.

Autor wskazuje w ten sposób, że to, co ziemskie, należy już do przeszłości, a teraz jest nowa rzeczywistość, zbawcza. Trzeba zatem prowadzić życie zgodne z rzeczywistością zbawczą otrzymaną na chrzcie, w którym człowiek umarł dla świata,

¹ Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz*, Poznań 1962, s. 222 nn; F. Mussner, *Der Brief an die Kolosser*, Benno-Leipzig 1964, s. 37 nn; J.N. Aletti, *Lettera ai Colossesi. Introduzione, versione, commento*, Bologna 1994, s. 78 nn; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, Poznań-Kraków 1999, s. 306; B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Częstochowa 2006, s. 185 nn; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 2: *Listy więzienne św. Pawła*, Legnica 2010, s. 2.

² Por. S. Mędała, *Władza Chrystusa (List do Kolosan)*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 9: *Dzieje Apostolskie. Listy św. Pawła*, red. J. Frankowski, Warszawa 1997, s. 439.

a zmartwychwstał do nowego życia. Całe życie chrześcijanina winno być połączone z Chrystusem wywyższonym w chwale: „Umarliście bowiem i wasze życie jest ukryte z Chrystusem w Bogu. Gdy się ukaze Chrystus, nasze życie, wtedy i wy razem z Nim ukazecie się w chwale” (Kol 3,3 n). Chociaż teraz to życie jest ukryte, to zostanie w pełni objawione wraz z objawieniem Chrystusa³.

Wyrażenie „umarliście” (gr. *apethanete*) z wersetu 3. oznacza, że chociaż chrześcijanie nadal pozostają na świecie, to jednak ich egzystencja nie jest już zdeterminowana destrukcyjnym wpływem tego świata. Ów wpływ nie przedostaje się bowiem poza granicę śmierci. Przejście przez śmierć duchową, lecz realną, chroni wiernych przed wpływami zła (por. Rz 6,2.7.10; Ga 2,19). Wierni istnieją nadal na świecie, lecz do niego nie przynależą, ponieważ zostali włączeni w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa (por. Kol 2,11-13.20; 3,1). Ich życie jest złączone z umarłym dla świata Chrystusem, a więc ich egzystencja jest w Bogu. Mają jednak jeszcze do przejścia drogę Jezusa Chrystusa: śmierć, pogrzebanie, wskreszenie z martwych i otoczenie chwałą (por. Kol 2,13.20; 3,4). Życie Chrystusa w Bogu jest już pełne. Zasiada On w niebie po prawicy Ojca. Życie zaś wierzących ma charakter „dążenia do tego, co w górze” (3,2a). Potrzeba do tego silnej nadziei na otrzymanie dóbr, które zostały dla każdego odłożone w niebie (1,15)⁴.

2. Zerwanie z grzechem i odrzucenie wad

Sekcja z Kol 3,5-17 ukazuje zasadnicze wyróżniki chrześcijańskiego stylu życia. W wersetach: 5-11. autor zachęca do walki ze swoimi wadami i grzesznymi pożądaniami, do odrzucenia „dawnego człowieka”, a w 12-17. przechodzi do zachęty, aby przyoblec się w nowego człowieka i upodobnić się do Chrystusa. Do tego jednak trzeba w sobie zadać śmierć temu, co przyziemne: „Zadajcie więc śmierć temu, co jest przyziemne w waszych członkach: rozpuście, nieczystości, lubieżności, złą żądzę i chciwość, bo ona jest bałwochwalstwem” (w. 5).

Chrzest jest momentem przełomowym. Oznacza przejście ze stanu duchowej śmierci do prawdziwego życia w Chrystusie. Ten fakt wymaga odzwierciedlenia w życiu moralnym. Trzeba zacząć od zadania śmierci grzechowi. Apostoł wymienia pięć najbardziej typowych wykroczeń dla świata pogańskiego: „rozpustę, nieczystość, lubieżność, złą żądzę i chciwość” (w. 5b; por. Rz 1,24-27; 1 Kor 6,9 n; Ga 5,19 n; Ef 4,19; 5,3.5; 1 Tm 1,9 n). To głównie przez te wykroczenia poganie byli uznawani przez Żydów za nieczystych (Ba 6,42 n; Mdr 14,22-26).

Nie jest to lista kompletna, lecz egzemplaryczna. Wymienione wady sprowadzają się do niepokohamowanej chęci posiadania kogoś lub czegoś wbrew prawu moralnemu. Wymieniona na pierwszym miejscu rozpusta stanowi poważne nieuporządkowanie popędu seksualnego. W Kol 3,6 autor

³ Por. tamże.

⁴ Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła. Wstęp...*, s. 280; F. Mussner, *Der Brief an die Kolosser*, s. 77 n; J.N. Aletti, *Lettera ai Colossesi...*, s. 186 n; B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan...*, s. 298 n; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 2, s. 291 n.

zaznacza, że „Z powodu nich nadchodzi gniew Boży na synów buntu”. Apostoł przypomina o grożącym gniewie Bożym z powodu wymienionych nadużyć i o karze Bożej w czasie zbliżającego się sądu. Ta przestroga opiera się na faktach niedawnego jeszcze stanu moralnego adresatów: „I wy niedgdyś tak postępowaliście, kiedyście w tym żyli” (w. 7; por. 1Kor 6,11; Ef 5,8). Wszelką grzeszność wierzący pozostawili za sobą. Świat jednak nie przestaje kusić⁵.

Następnie Paweł wymienia drugą serię grzechów: „A teraz i wy odrzucicie to wszystko: gniew, zapalczywość, złość, znieważanie, haniebną mowę od ust waszych! Nie okłamujcie się nawzajem” (Kol 3,8-9a). W wersecie 8. Apostoł ponownie omawia konieczność radykalnego zerwania z grzeszną przeszłością (por. w. 5). Wymienia pięć wykroczeń przeciwko piątemu przykazaniu Dekalogu, które stanowią różne objawy gniewu. Teraz trzeba definitywnie odrzucić gniew, zapalczywość, złość, znieważanie, haniebną mowę, kłamstwo (ww. 8-9a). Ta druga seria grzechów łączy się bezpośrednio ze zwróceniem uwagi na niemożliwość ich pogodzenia z aktualnym stanem chrześcijan, którzy „zwlekli z siebie dawnego człowieka z jego uczynkami, a przyoblekli nowego, który wciąż się odnawia ku głębszemu poznaniu Boga, według obrazu Tego, który go stworzył” (ww. 9b-10).

Dawny człowiek oznacza grzeszną naturę sprzed odrodzenia chrzcielnego. Przyobleczenie nowego człowieka oznacza otrzymanie duchowych uzdolnień i uprawnień. Chodzi o nowość jakościową, którą jest ludzka natura odrodzona przez chrzest. Człowiek stale odnawia się „według obrazu Tego, który go stworzył” (Kol 3,10). Jezus Chrystus jest wzorem dla „nowego człowieka” (w. 10 n). Poprzez naśladowanie Chrystusa człowiek ma się stawać coraz pełniejszym obrazem Boga (Rdz 1,26 nn).

W zbawczym „teraz” trzeba zdecydowanie odrzucić grzeszne postępowanie. W Kol 3,9a Paweł nawołuje do zerwania z kłamstwem, co motywuje soteryjnie (w. 9 n). Kłamstwo cechuje dawnego człowieka (por. Rz 6,6; Ef 4,22). Chrześcijanin zaś jest już nowym człowiekiem (por. Ef 4,24). Nowe stworzenie, jakim jest człowiek po chrzcie, ciągle się odnawia przez godne życie moralne. Po chrzcie znikają wszelkie różnice, także te rasowo-kulturowe, które w doczesności mogą być uznawane za ważne: „A tu już nie ma Greka ani Żyda, obrzezania ani nieobrzezania, barbarzyńcy, Scyty, niewolnika, wolnego, lecz wszystkim we wszystkich jest Chrystus” (Kol 3,11; por. Ga 3,28). Chrystus natomiast, do którego człowiek jest zobligowany upodabniać się, jest jednością wśród różnic⁶.

⁵ Por. F. Mussner, *Der Brief an die Kolosser*, s. 80; S. Mędała, *Władza Chrystusa (List do Kolosan)*, s. 440; B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan...*, s. 304 nn; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 2, s. 293 n.

⁶ Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła. Wstęp...*, s. 284 nn; J.N. Aletti, *Lettera ai Colossesi...*, s. 196 nn; T. Michalski, „Nowy człowiek” na podstawie *Listu do Kolosan (3,10-15)*, „Studia Włocławskie” 1 (1998), s. 94; K. Romaniuk, A. Jankowski, L. Stachowiak, *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 2, s. 319 n; B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan...*, s. 313 nn; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 2, s. 295 nn.

3. Życie w cnocie

Dalej Apostoł przechodzi do wspomnień pozytywnych, wynikających ze zjednoczenia wiernych z Chrystusem i rozwija obraz przyobleczenia się w nowego człowieka w Chrystusie, „według obrazu Tego, który go stworzył” (Kol 3,10). Pokazuje, w jaki sposób ma się ujawnić prymat Chrystusa w życiu ochrzczonego. Podstawowa zasada w tej formacji zawarta jest w słowach: „wszystkim we wszystkich jest Chrystus” (w. 11b). Źródło moralności chrześcijańskiej znajduje się w działaniach samego Chrystusa, a nie w tradycjach narodowych, praktykach zewnętrznych, czy w solidarności grupowej⁷. Stąd autor pisze: „A tu już nie ma Greka ani Żyda, obрязania ani nieobрязania, barbarzyńcy, Scyty, niewolnika, wolnego” (w. 11a).

Postępowanie chrześcijanina winno być zgodne ze stanem wybrania, świętości i umiłowania Bożego (w. 12a). W chrzcie Bóg powołał człowieka do zbawienia, uświęcił go przez swego Ducha Świętego i uczynił przedmiotem swego szczególnego umiłowania. Tytuły zawarte w wersecie 12a. należą się wiernym, ponieważ stanowią oni wspólnotę, którą ożywia Duch Chrystusa. Wybranie, świętość i umiłowanie przez Boga oznaczają przynależność do Chrystusa. Świętość chrześcijan polega na uczestnictwie w świętości Chrystusa. Chodzi o naśladowanie Jego cnót, stąd Paweł wzywa: „Jako więc wybrańcy Boży – święci i umiłowani – obleczcie się w serdeczne miłosierdzie, dobroć, pokorę, cichość, cierpliwość, znosząc jedni drugich

i wybacząc sobie nawzajem, jeśliby miał ktoś zarzut przeciw drugiemu: jak Pan wybaczył wam, tak i wy! Na to zaś wszystko przyobleczcie miłość, która jest więzią doskonałości” (ww. 12-14). Cnoty chrześcijańskie stanowią aktualizację cnót Jezusa Chrystusa. Wszystkie zaś streszczają się w miłości, „która jest więzią doskonałości” (w. 14). Miłość chrześcijańska jest odtwarzaniem miłości Boga. Nie jest to zatem zwykła cnota. Ten Boży przymiot Chrystus przekazuje wierzącym jako swoim braciom⁸.

W kolejnym zaś wersecie autor pisze: „A sercami waszymi niech rządzi pokój Chrystusowy, do którego też zostaliście wezwani w jednym Ciele. I bądźcie wdzięczni!” (Kol 3,15). Komentarzem do tego jest tekst z Ef 2,14-18. Chodzi o pokój jako dobro zbawcze osiągnięte przez uwielbienie Chrystusa. Jest to całkowite pojednanie człowieka z Bogiem. W codziennym życiu potrzeba ciągłego zmagania, aby ujawniał się dany człowiekowi zadatek zbawienia. Całe życie chrześcijan winno być nacechowane wdzięcznością (Kol 3,15b), która obejmuje zarówno udział w Eucharystii, jak również postawę w życiu codziennym. Jest to bowiem odpowiedź wierzącego na słowo Boże (por. 1Tes 2,13; 2Tes 2,13; Kol 2,7; 4,2). Owa postawa wdzięczności rodzi się ze świadomości więzi z Chrystusem oraz przeznaczenia chrześcijanina do chwały. Życie wiernych ma być promieniowaniem Ducha otrzymanego od Chrystusa⁹.

Człowiek zostaje odnowiony na podobieństwo Stwórcy, ponieważ w chrzcie odrzucił „dawnego człowieka”. Paweł

⁷ Por. S. Mędała, *Władza Chrystusa (List do Kolosan)*, s. 440.

⁸ Por. tamże.

⁹ Por. tamże, s. 441.

¹⁰ Por. U. Luz, *Obraz Boży w Chrystusie i w człowieku według Nowego Testamentu*, „Concilium” 6-10 (1969), s. 291; T. Michalski, „Nowy człowiek” na podstawie Listu do Kolosan (3,10-15), s. 98 nn.

w Kol 3,12-15 charakteryzuje „nowego człowieka”. Rozpoczyna od imperatywu: „obleczcie się” (w. 12) oraz uściśla zadania tych, którzy przyoblekli się w „nowego człowieka”. Taki człowiek winien posiadać szereg cnót, których domaga się życie we wspólnocie i które służą zachowaniu jedności. Zwraca uwagę na miłosierdzie, które jest wyrazem miłości, której człowiek doświadcza i którą winien dzielić się z innymi. Następną cnotą nowego człowieka winna być dobroć, a także: pokora, cichość, cierpliwość, wzajemne wybaczenie, miłość, pokój, wdzięczność. Człowiek ukonkretnia się w praktykowaniu cnót¹⁰.

Ten „nowy człowiek” jest celem, który musi być ciągle osiągany przez wierzącego. Chodzi o stałe urzeczywistnianie otrzymanej w darze na chrzcie zmiany sposobu poznawania i bycia w Chrystusie, co zobowiązuje do adekwatnej postawy życiowej. Chrześcijanin winien stawać się ikoną Chrystusa (por. Ef 4,24)¹¹. Autor podkreśla to szczególnie w słowach: „Słowo Chrystusa niech w was przebywa z całym swym bogactwem: z wszelką mądrością nauczajcie i napominajcie samych siebie przez psalmy, hymny, pieśni pełne ducha, pod wpływem łaski śpiewając Bogu w waszych sercach. I wszystko, cokolwiek działacie słowem lub czynem, wszystko czyńcie w imię Pana Jezusa, dziękując Bogu Ojcu przez Niego” (Kol 3,16 n). Słowa te stanowią paraneptyczną konkluzję dotyczącą życia „w imię Pana Jezusa”¹².

Podsumowanie

W Liście do Kolosan Paweł podkreśla skuteczność dzieła zbawienia wierzących w Chrystusie. Jest ona gwarantowana przez potęgę mocy Boga, która objawiła się w pełni we wskrzeszeniu Chrystusa z martwych. Ukazuje również soteriologiczny status wiernych w kategoriach kosmologiczno-przestrzennych, którym jest wprowadzenie przez Boga do sfery zbawienia (Kol 3,1-2a). Z tego wynika również zobowiązanie coraz silniejszego wnikańia w tę sferę, do której człowiek został wprowadzony przez chrzest. Należy jednocześnie bronić się przed pokusą powrotu do dawnej grzeszności, symbolizowanej przez „to, co na dole” (w. 2b).

W sekcji paranetycznej (Kol 3,5-17), która rozwija się w trzech etapach, zawarte są zasadnicze cechy chrześcijańskiego życia. Podstawowym tematem jest wezwanie do nawrócenia. Autor wzywa do radykalnego odrzucenia przez chrześcijan resztek grzeszności i całkowitego wejścia w tajemnicę śmierci Chrystusa (ww. 5-9a). Następnie znajduje się nakaz całkowitej przemiany wszystkich aspektów życia (ww. 9b-11). Pierwszym owocem dokonania się tej przemiany jest uzyskanie niezbywalnej godności nowego człowieczeństwa w Chrystusie. To wezwanie do nawrócenia Paweł formułuje przy użyciu motywu zdjęcia z siebie jednego ubrania i założenia drugiego oraz motywu stworzenia nowego człowieka w miejsce starego¹³.

¹¹ Por. J. Kozyra, *Nowe stworzenie – kainé ktisis*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 11 (1978), s. 30; J. Gnilka, *Der Kolosserbrief*, Freiburg 1980, s. 186 nn; T. Michalski, „Nowy człowiek” na podstawie Listu do Kolosan (3,10-15), s. 94 nn.

¹² Por. A. Jankowski, *Listy więzienne świętego Pawła. Wstęp...*, s. 291 nn; F. Mussner, *Der Brief an die Kolosser*, s. 89 n; J.N. Aletti, *Lettera ai Colossesi...*, s. 203 nn; B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan...*, s. 320 nn; H. Langkammer, *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła*, t. 2, s. 300 nn.

¹³ Por. B. Adamczewski, *List do Filemona, List do Kolosan...*, s. 323 n.

W drugiej części parenezy znajduje się apel o poddanie Chrystusowi wszystkich wymiarów życia, zwłaszcza życia społecznego w lokalnej wspólnotcie (ww. 12-16). Jest to zewnętrzny znak nawrócenia. Zawarty w tym fragmencie katalog cnót wraz z jego uzasadnieniem uwypukla konieczność darowania sobie nawzajem wszelkich przewinień. Taki styl życia jest uzasadniony postępowaniem Jezusa Chrystusa.

Miłość i pokój uzdalniają wspólnotę chrześcijańską do sprawowania kapłańskiego kultu Boga, do którego należy wsłuchiwanie się w słowo Chrystusa umacniane katechezą oraz wspólnotowe uwielbienie Boga. Wszelka aktywność chrześcijan winna zmierzać do poddania całego życia władzy Chrystusa, aby poprzez Niego nieustannie uwielbiać Boga Ojca (w. 17). To jest ostateczny cel życia człowieka.

Bibliografia

- Adamczewski B., *List do Filemona, List do Kolosan. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, Częstochowa 2006.
- Aletti J.N., *Lettera ai Colossesi. Introduzione, versione, commento*, Bologna 1994.
- Gnilka J., *Der Kolosserbrief*, Freiburg 1980.
- Jankowski A., *Listy więzienne świętego Pawła. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz*, Poznań 1962.
- Kozyra J., *Nowe stworzenie – kainé ktisis*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 11 (1978), s. 15-40.
- Langkammer H., *Komentarz teologiczno-pastoralny wszystkich listów św. Pawła Apostoła z okazji Roku Świętego Pawła, t. 2: Listy więzienne św. Pawła*, Legnica 2010.
- Luz U., *Obraz Boży w Chrystusie i w człowieku według Nowego Testamentu*, „Concilium” 6-10 (1969), s. 287-294.
- Mędala S., *Władza Chrystusa (List do Kolosan)*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 9: *Dzieje Apostolskie. Listy św. Pawła*, red. J. Frankowski, Warszawa 1997, s. 423-447.
- Michalski T., „Nowy człowiek” na podstawie Listu do Kolosan (3,10-15), „Studia Włocławskie” 1 (1998), s. 94-104.
- Mussner F., *Der Brief an die Kolosser*, Benno-Leipzig 1964.
- Romaniuk K., Jankowski A., Stachowiak L., *Komentarz Praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 1-2, Poznań-Kraków 1999.

Dr hab. Dariusz Adamczyk jest teologiem, profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.